

TREMTINIS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2006 m. gegužės 4 d.

Nr. 18 (703)

Motinoms...

Marijampolės Tauro apyg. partizanų ir tremties muziejuje yra stendas, skirtas partizanų Motinoms. Po jų nuotraukomis skaičiome: Ona Lukšienė – trijų žuvusių partizanų Motina, Aleksandra Paulauskienė – keturių žuvusių partizanų Motina, Kazimiera Vasiliauskienė – šešių žuvusių partizanų Motina, Pranskaitienė – keturių žuvusių partizanų Motina, Magdalena Popierienė – penkų žuvusių partizanų Motina. Visų neišvardyti...

Tai – kankinės su šventųjų aureole. Protu nesuvokama, žodžiais neišreiškiama, ką Jos patyrė prarasdamos vieną po kito savo sūnus, kiekvieną vienodai mylimą ir brangų, savo širdies dalelę. Prieš Jų kančią ir gėlą, sielvartą viskas nubanksta. Ir nė žodžio priekaišto savo atžaloms... Jos visa savo esybe suvokė,

Dešinėje – Magdalena Kučinskienė iš Rudelės k. Kalvarijos valsč. Marijampolės aps., g. 1900 m. Vienintelį sūnų partizaną Jurgį Kučinską-Apuoką okupantai nušovė 1946 m. sausio 24 d. jos akyse. Stovi partizanų ryšininkai Danutė ir Vitas Gurevičiai, globoję žuvusio partizano Motiną.

kad Tėvynės laisvės, namų gynimas yra šventa pareiga, neišvengiama auka. Ir stoiskai, kaip karžygį Motinos, pasitiko sunkų lyg akmuo likimą...

Algimantas LELEŠIUS

Lietuvos partizanų suvažiavime

Kauno įgulos karių ramovės didžiąją salę balandžio 29 d. puoše visų devynių atkurtų Lietuvos partizanų apygardų vėliavos. Iš visos Lietuvos į metinį ataskaitinį suvažiavimą gausiai susirinko Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) nariai – partizanai, rėmėjai, ryšininkai, garbūs svečiai.

Pagal tradiciją, Trispalvę ir LLKS vėliavą salėn iškilmingai įnešė Lietuvos šaulių sąjungos štabo Garbės sargybos kuopos šauliai – jauni, augaloti. Tai – mūsų pamaina. Iškilmingai skambėjo Dainavos apygardos partizanų ansamblis atliekama partizanų himnu tapusi A. Paulavicius daina "Lietuvos partizanai". Dešimtys tūks-

Lietuvos partizanai. Naujai išrinktas LLKS šstabas J. Ivaškevičiaus nuotr.

tančių nelygioje kovoje žuvusių, turgaus aikštėse išniekintų, grioviuose ir pelkėse užkastų... Pagerbėme juos tylos minute. O mūsų liko tiek

mažai – sauvelė... 332 partizanai – kariai savanoriai ir 220 Laisvės kovų dalyviai.

Ataskaitinį pranešimą perskaitė LLKS prezidiumo

pirmininkas dim. mjr. J. Čeponis, kalbėjo LLKS štabo viršininkas dim. mjr. V. Balsys, Pietų sritys vadas dim. mjr. P. Pečiulaitis, partizanų kapelionas plk. ltn. mons. A. Svarinskas.

Suvažiavimo dalyvius pasveikino Krašto apsaugos savanorių pajėgų vadas plk. A. Plieskis, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos Karo akademijos atstovas plk. P. Milašius, ramovės rūmų šeimininkas mjr. G. Reutas. Idomų pranešimą "Žinios iš Vilniaus" be rašto "išdrožė" prof. O. Voverienė.

Už aktyvią veiklą LLKS prezidiumo padėkos raštais apdovanota grupė partizanų ir rėmėjų. Jubiliejaus proga pagerbtas LLKS štabo narys pedagogas Z. Tamakauskas.

(keliamas į 2 psl.)

Numeryje skaitykite:

2 LPKTS tarybos ir valdybos posėdžiuose buvo raginama plėsti veiklą ir išlikti vieningiems

4 Kauno aps. viešosios bibliotekos Senųjų ir retų spaudinių skyriaus pogrindžio spaudos rinkinys liudija apie kovą su dar vienu spaudos draudimu

LPKTS XIII suvažiavimas įvyks gegužės 6 d. (šeštadienį) 10 val. Vytauto Didžiojo universiteto salėje, S. Daukanto g. 28, Kaune

Jaunimas vyks į Sibirą

Jaunimas domėtis Lietuvos praeitimis bus skatinamas kelionėmis į Sibirą. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LJOT) šią vasarą surengs keturias istorines ekspedicijas į 20 amžiaus vidurio lietuvių tremties, masinių žudynių, koncentracijos stovyklų ir įkalinimo vietas Sibire. Pasak projekto "Ekspedicijos į trėmimo ir žūties vietas" organizatorių, jis skirtas jaunimo pilietiškumui ugdyti bei padėti suvokti istorinę tautos genocido reikšmę – pagerbti žuvusius ir nukentėjusius lietuvius, priminti laisvės kainą ir perteikti jaunuoliams žinių bei suvokimą apie žiaurumus, išgyventus ankstesnės kartos.

Ekspedicijų metu bus aplankytos lietuvių tremties vietas Komijos, Krasnojarsko, Irkutsko, Tomsko, Permės ir Tiumenės srityse. Planuojama tvarkyti aplinką tremties vietose, lietuvių kapinėse, susipažinti su buvusiomis lietuvių tremtinių būties sąlygomis. Atradimus ir kelionių išpūdžius jaunimą užfiksuos filmuose, nuotraukose, elektroniniuose dienoraščiuose, o vėliau juos pristatys visuomenei. Keliautojų atranka tinklalapyje www.misisibiras.lt trukės iki gegužės 14 dienos. "Tremtinio" inf.

LPKTS tarybos ir valdybos posėdžiai

Balandžio 29 d. paskutinis tarybos posėdis prieš LPKTS XIII suvažiavimą įvyko Kaune. Iškilmingai susiedojus Lietuvos himnų LPKTS pirmininkas P.Jakučionis, valdybos pirmininkas A.Lukša ir valdybos pirmininko pavaduotoja J.Marcinkevičienė už ilgmetį nuoširdū darbą jubiliejaus proga LPKTS nariams: rokiškėnui Jonui Tautvilui Aleksiejui, prieniskiui Vytautui Juodsnukui ir varėniškiui Juozui Jakavoniui įteikė apdovanojimus – LPKTS pirmojo laipsnio žymenis "Už nuopelnus Lietuvai".

Valdybos darbo ataskaitą pateikė LPKTS valdybos pirmininkas A.Lukša ir jo pavaduotoja J.Marcinkevičienė. Politinius ir aktualius LPKTS veiklos klausimus apžvelgė Seimo narys, LPKTS pirmininkas dr. P.Jakučionis. Jis informavo tarybos narius, kad negali kandidatuoti trečiajai kadencijai į pirmininko postą, nes tai nurodyta įstatuose, ir pakvietė tėsti LPKTS darbus, vykdyti programą, ruošti renginius. Šiemet bus surengti svarbūs renginiai: birželio 3–4 d. dainų ir poezijos šventė "Leiskit į Tėvynę", birželio 8 d. Alytuje, išvyka Tauro apyg. partizanų takais, liepos 1 d. LPKTS ir TS PKTF jaunimo sąskrydis Kreivakiškyje (Pakruojo r.) bei rugpjūtį kasmetinis sąskrydis Ariogaloje "Laisvės ugnis – ateities kartoms". Be šių renginių vasarą LPKTS skyriai reng šventes, minėjimus, atstatytų paminklų pašventinimus. LPKTS sajunga kviečia skyrius pradėti naują darbą – atminimo ženklaus įamžinti partizanų Motinas. "Turime plėsti savo veiklą. Nors narių gretos retėja, tačiau veiklos ugnelės turi būti ryškesnės, – kalbėjo P.Jaku-

čionis. – Linkiu, kad mūsų organizacija išsliktų vieninga ir neatsirastų norinčiųjų ją skaldyti". Kalbėdamas apie politinę padėtį Lietuvoje P.Jakučionis pažymėjo, kad socialliberalams pasitraukus iš valdančiosios koalicijos, naujoji koalicija neturėdama daugumos tapo labiau pažedžiama. Šiuo metu Seime dirbtai kiek lengviau, nes "valdantieji" priimamus įstatymus pradėjo derinti su opozicija.

R.Paplauskas ir tarybos pirmininko pav. E.Strončikas. Aptartos LPKTS pirmininko kandidatūros (kandidatai – B.Gajauskas, A.Lukša ir P.Musteikis) ir kitos kandidatūros į LPKTS valdymo struktūras – valdybą, Etikos ir procedūrų, Revizijos komisijas, tarybą.

Po LPKTS tarybos posėdžio įvykio valdybos posėdžio metu patvirtinti ir LPKTS XIII suvažiavimui bus teikiami balsavimo biu-

Posėdžio dalyviai gieda Lietuvos himną
Jono Sakelio nuotrauka

Finansinę ataskaitą už 2005 metus pateikė LPKTS valdybos pirmininkas A.Lukša. Buvo patvirtinti naujai išrinkti LPKTS filialų valdybų pirmininkai: B.Dalinkevičius (Lentvaris), V.Haasė (Šakiai), V.Palujanskas (Pakruojis). Apie arčiausius renginius informavo – J.Juodžbaliénė (Alytus), V.Raibikis (Marijampolė), A.Bagdonavičienė (Lazdijai). V.Tautvaišas (Švenčionys) informavo apie kraštiečio rašytojo Vytauto Ažusailio išleistas knygas.

Pasiruošimo LPKTS XIII ataskaitiniams rinkiminiam suvažiavimui klausimus aptarė posėdžio pirmininkai – LPKTS tarybos pirmininkas

leteriai: LPKTS pirmininko rinkimai (biuletenis Nr.1), LPKTS valdybos narių rinkimai (biuletenis Nr.2), LPKTS tarybos narių rinkimai (biuletenis Nr.3), Revizijos komisijos narių rinkimai (biuletenis Nr.4), Etikos ir procedūrų komisijos narių rinkimai (biuletenis Nr.5).

Informaciją apie pasiruošimą LPKTS XIII suvažiavimui pateikė atsakingoji sekretorė O.Tamošaitienė ir organizacinės grupės pirmininkė I.Vilčinskienė. Pateikta ir Revizijos komisijos ataskaita.

LPKTS XIII suvažiavimas įvyks gegužės 6 d. 10 val. Kaune, Vytauto Didžiojo universiteto salėje (Daukanto g. 28).

"Tremtinio" inf.

Zinios iš Seimo

Darbo partijos ir jos frakcijos Seime griūtis

Drastiški V.Uspaskicho "žygiai" savo partijos įtakon gauti kuo daugiau Europos Sajungos struktūrinių fondų lėšų skirstymo kontrolės bei pasiimti kuo daugiau valdžios koalicijoje, gegužės 2 d. suaukė netikėto ir jam labai nepalankaus posūkio.

Iš partijos gretų ir iš frakcijos Seime išėjo septyni darbiečiai – Seimo nariai: Andrius Baranauskas, Algirdas Ivanauskas, Romas Venclo-

vas, Rimvydas Turčinskas, Juozas Jaruševičius, Jonas Lioginas, Vladimiras Orechovas. Prie jų kaipmat prisijungė Mišriai Seimo narių grupei priklausę buvę darbiečiai Petras Baguška ir Henrikas Žukauskas bei Liberalų demokratų frakcijos narys nepartinė Algimantas Matulevičius. Jie Seime įkūrė naują Pilietinės demokratių frakciją, į kurią per savaitę kitą turėtų nubyрēti dar

daugiau nepatenkintų savo lyderio autoritariniais valdymo metodais darbiečių bei kitų frakcijų atstovų. Jau kitą dieną apie savo pasitraukimą iš Darbo partijos paskelbė ir didžiausias V.Uspaskicho oponentas, Darbo partijos suvažiavime sustabdė savo, kaip Darbo partijos vicepirmininko pareigas, Seimo pirmininkas Viktoras Muntianas.

(keliamo į 3 psl.)

Sveikiname

80 metų jubiliejaus proga sveikiname buvusį tremtinį Nikodemą JONIKĄ, gyvenantį Panemunėje, Tauragės aps.

Tegul kiekviena diena dovanaja Jums džiaugsmo, tegul niekada nepavargsta Jūsų rankos. Tegul bégantys metai atneša Jums geros sveikatos, laimingų, prasmingų ir saulėtų dienų.

LPKTS Tauragės skyrius

Lietuvos partizanų suvažiavime

(atkelta iš 1 psl.)

Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. J. Širvinskas su jaunuju šaulių vadais ne tik pasveikino buvusius kovotojus, bet ir apdovanojo puikia, gausiai iliustruota knyga "Lietuvos šaulių sąjunga valstybės ir visuomenės tarnyboje 1918–2004 m."

Priimtos rezoliucijos dėl nevykusio paminklo Kęstučio apygardos partizanams Tauragėje statybos sustabdymo ir kitais svarbiais klausimais. Suvažiavime iš-

rinktas naujas LLKS prezidiumas ir štabas. Prezidiumo pirmininku perrinktas dim. mjr. J. Čeponis, štabo viršininku – dim. mjr. V. Balsys.

Skambias partizanų dainas atliko Dainavos partizanų ansamblis. Suvažiavimas baigtas Lietuvos himnu. Iki soties visiems teko skanios kareiviškos košės. Alkoholio nebuv.

Stasys DOVYDAITIS,
karys savanoris, LLKS
štubo narys

Klausimai LR valstybės saugumo departamento generaliniui direktoriui A. Pociui

Neprilausomybės Akto signatarų Algirdo Patacko ir Liudviko Simučio straipsnyje "Inteligentiški" VCD patarnavimai" ("Tremtinys" Nr. 16 (701), 2006 m. balandžio 20 d.) pateikiami stulbinantys duomenys apie VSD taikomus tardymo metodus.

Būtume dėkingi, jeigu pateiktumėte išsamius ir aiškius atsakymus į šiuos klausimus:

Ar esate susipažinęs su minetu straipsniu? Ar buvo atliktas tarnybinis patikrinimas dėl straipsnyje pateiktų duomenų apie Jūsų departamento pareigūnų veiklą? Kokie tarnybinio patikrinimo rezultatai ir išvados? Jei tarnybinis patikrinimas nebuvo atliktas, tai ar nenumatoma jį atlkti? Kaip vertinate paminėtame straipsnyje pateiktus duomenis apie VSD Kovos su terorizmu valdybos vadovo Arūno Paukštės tardymo metodus? Jeigu nors iš dalies šie duomenys pasitvirtintų, ar, Jūsų nuomone, toks pareigūnas galėtų toliau dirbti departamento? Ar grasinimas (jeigu tai pasitvirtintų) susidoroti su įtarimojo dukterimis ar su juo pačiu po nuteisimo neuztraukia baudžiamosios at-

sakomybės? Ar Jūsų nešoki ruoja, kad tokie tardymo metodai (jei duomenys pasitvirtintų) naudojami apklausiant (kokie bebūtų išskelti įtarimai) Lietuvos karininką? Ar Jums priimtina, kad departamento tardytojai vartoja (jeigu straipsnio duomenys pasitvirtintų) kriminalinių padugnių žargoną? Ar nemanote, kad derėtų pasidomėti "Karšto komentaro" publikacijų turiniu bei kilme ir ypač siūloma nemokama prenumerata vienos mokykloms? Kaip Jūs galėtumėte pakomentuoti (galbūt patvirtinti ar paneigti) straipsnio teiginius, kad tarp straipsnyje minimos bylos iniciatorių ir aktyvių kuratorių – prokurorų yra asmenys, sovietmečiu dirbę ar susiję su KGB ir persekiojė "LKB krikščionis" bendradarbius?

Tikimės Jūsų atsakymų nedelsiant.

Seimo nariai:
Rytas Kupčinskas, Antanas Stasiškis, Povilas Jakučionis, Saulius Pečeliūnas, Vilija Aleknaitė, Arimantas Dumčius, Kazimieras Starkevičius, Vida Marija Čigrijienė, Edmundas Pupinis, Donatas Jankauskas

Žinios iš Seimo

Darbo partijos ir jos frakcijos Seime griūtis

(atkelta iš 2 psl.)

Opozicijos lyderis Andrius Kubilius, komentuodamas Darbo partijos frakcijos Seime skilimą, teigė: "Tai dėsningas populistinės partijos likimas, kurį mes prognozavome jau prieš kurį laiką, viešai apie tai kalbėjome tuo metu, kai A. Paulauskas buvo atstatydintas iš Seimo pirmininko pareigų. Tai rodo, kad partijoje vyksta sudėtingi procesai. Mes ne karta raginame Darbo partijos, ypač frakcijos Seime narius pasirinkti, su kuo jie eina: ar su Lietuva, ar su Viktoru Uspaskichu? Dabar dalis frakcijos narių aiškiai apsisprendžia eiti ne su V. Uspaskichu. Toks procesas yra gana sveikas, tačiau įnešantis nemazai chaoso ir netikėtų posūkių į valdančiosios koalicijos darbą. Ar valdančioji koalicija pajėgs tokiomis sąlygomis dirbtis prasmingai ir priimti Lietuvai reikalingus sprendimus, parodys ateitis. Šiandien būtų sunku prognozuoti."

Prognozuoti padėtį iš tiesų sunku, nes ji Seime keičiasi kas gerą pusvalandį, tačiau bendros tendencijos yra ryškios. V. Uspaskichas, neteisėtai dalyvaudamas valstybės valdyme ir veikdamas nekorektiškais metodais, ištumė iš valdančiosios koalicijos ketvirtąjį partnerį – socialliberalus. Tačiau gavęs saviškiams vieną papildomą ministeriją ir postą Seime, nesuvaldė padėties savo partijos viduje, kur jau senokai reiškėsi kitas stiprus lyderis, labiau priimtinias tiek patiemis partiečiams, tiek rinkėjams, tiek kolegomis politikams – V. Muntianas. Matyt, V. Uspaskichas tikėjos, kad Seimo pirmininko postas pasotins šią "antrają drakono galvą", tačiau jis suklydo. Neapskaičiavo, kad jis su savo nepasotinamu apetitu yra nepageidaujamas ir socdemų, ir socialliberalų. Todėl dabar byrantį Darbo partija ir jos frakcija Seime yra didelis džiaugsmas tiek opozicijai, tiek valdančiajai koalicijai.

Kol kas padėtis opozicijos atžvilgiu nesikeičia: valdančiosios koalicijos viduje vyksta persigrupavimas, vidinis judėjimas, kuris iš esmės kol kas nieko nekeičia: išėjusieji iš Darbo frakcijos nesitraukia iš valdančiosios koalicijos. Padėtis pasikeistą tada, jei V. Muntiano kompanija iš tiesų išteigtų naują partiją (dabar tik yra išsakomi ketinimai). Tada reikėtų keisti valdančiosios koalicijos sudėtį, mat koalicija yra sudaryta partijų, o ne frakcijų. Tačiau daugumos valdančiajai koalicijai vis tiek reikėtų, nes be dabar atskilusių darbiečių ji Seime teturėtų 62 balsus iš 141. Toks balsų santykis ją padarytų visiškai neįgaliu priiminėti sprendimus.

Ingrida VĖGELYTĖ

Praėjusį savaitgalį atsigabenęs ištikimiausius išlaikyti "darbiečius", rusų oligarchas V. Uspaskichas surengė dar vieną kilnojamą cirkos spektaklį pavadindamas jį partijos suvažiavimu. Iš anksto atrinkti "delegatai" klusniai atliko masinių statistų vaidmenis, neva priimdamai savo "fiurerio" atsistydynimą ir netrukus vėl vieningai jį "išrinkdami". Tokiai veiksmais ir primityviais "išsidarinėjimais" V. Uspaskichas pralenkė net buvusius SSKP centro komiteto sekretorius. Šio susibėgimo, pavadinto suvažiavimu, pagrindinis tikslas buvo ne tiek išskalbtis gerokai supurvinėta savo viršininko mundurą, kiek atsikratyti V. Uspaskicho gvardijoje atsiradusiais "eretikais", pirmiausia naujuoju Seimo pirmininku Viktoru Muntianu, ir anksčiau, ir "darbiečių" suvažiavime nevengusiu aštrios kritikos rusų oligarchui ne vien už "fiurerizmą", bet ir už amoralų elgesį, viešųjų ir privačių interesų konfliktus. Vienas iš "darbiečių" – Juozas Jaruševičius, V. Uspaskicho ir jo pastumdėlių pasipiktinimo šūksmams aidint, išdriso paklausti, ar V. Uspaskicho veiklai nedaro įtakos užsienio šalių jėgos. Matyt, nereikia aiškinti, apie kokias užsienio šalis galvojo J. Jaruševičius ir jo kolega – "darbiečių" frakcijos Seime narys Andrius Baranauskas. Kyla klausimas ar pa-

Ivykiai, komentarai

Juodasis scenarijus

šalinės V. Muntianą iš Darbo partijos vicepirmininko pareigu, V. Uspaskichas nesumanė išversti jį ir iš Seimo pirmininko kėdės. Apie tai nedviprasmiškai užsiminė pats rusų oligarchas, pareikšdamas, kad jo partija ir Seimo frakcija dar neapsisprendė, ar reikia išvyti V. Muntianą iš Seimo pirmininko posto. Taigi išismaginės V. Uspaskichas vėl pradėjo šokdinti vos susiformavusią "trijulės" koaliciją. Valdančiosios grupuotės partnerė "valstietė liaudininkė" K. Prunskienė pareiškė, kad jos frakcija nebalsuos už V. Muntiano nušalinimą, jeigu "darbiečiai" iškels tokį pasiūlymą. Bet ką gi reiškia devynių "valstiečių" frakcijos narių balsai... Tuo labiau kad pačios "gintarinės ledi" pavaduotojas, Seimo juokdariu ir humoristinių televizijos laidų herojumi tapęs A. Pekeliūnas yra ne K. Prunskienės, o V. Uspaskicho žmogus iš tos pačios Krekenavos agrofirmos. Premjeras ir socdemų vadasis A. Brazauskas irgi kažką lemeno apie V. Muntiano palaikymą. Tačiau čia pat pridūrė negaljis garantuoti, kaip balsuotų jo partijos būčiuliai, jeigu Seime iškiltų nepasitikėjimo V. Muntianu klausimas. Taigi eilinį kartą paradui vėl vadovauti ir diriguoti leista rusų oligarchui.

Sprendžiant iš Seimo kuluaruose sklindančių kalbų, V. Muntianas ne tokis žmogus, kad taip lengvai į viršų pakeltų rankas ir, pasibarstęs galvą pelnais, eitų atgailauti prieš V. Uspaskichą. V. Muntianas su bendraminčiais gali Seime įkurti savo frakciją, kuriai priklausytų iki dešimties narių, nepatenkintų V. Uspaskicho diktatūrą ir demonstruojamu atviru chamizmu. Tada, valdančioji grupuotė turėtų labai rimtų problemų išsilaikyti valdžioje. Tuo labiau kad jau dabar partneriai, tarsi išalkę vilkai, įtartinai žvelgia vienas į kitą. Pirmiausia – dėl Europos Sąjungos pinigų dalybų. V. Uspaskichas aiškiai parodė, kad Socialinių reikalų ir darbo ministro postas "darbiečiams" yra labai svarbus. Juk šis kartu su kitais "darbiečiais" – ūkio ir vidaus reikalų ministrais, raikys ES pinigų pyragą. Pasiglemžti savo dalį skuba ir "Satrija". Jai pavaldi Nacionalinių mokėjimų agentūra ēmė ir atseikėjo žemės ūkio ministrės sūneliui, taip pat turinčiam rusų kunigaikštio titulą, 1 mln. 300 tūkst. litų. Be sūnelio, eilėje laukia ir kiti. O kur dar A. Brazauskas su savo no-menklatūrininkais... Tad argi gali ramiai gyventi "draugas" iš Archangelsko?

Buvęs JAV valstybės sekretorius Henris Kisindžeris, kurio nuomonės Amerikoje iki šiol paisoma, pareiškė, jog Pentagonui reikia skubiai parengti veiksmų planą, kuriam būtų numatyti visų galimų veiksmų prieš Iranę kuriamą (ar jau sukurtą) branduolinį ginklą, variantai; plane gali būti ir branduolinio ginklo panaudojimo variantas. Kalbédamas per CNN televiziją H. Kisindžeris pažymėjo, kad Jungtinės Valstijos branduolinę galią prieš Iraną gali panaudoti tiktais su sidarius ypatingoms aplinkybėms, jei nebeliktų jokios kitos išeities.

Teherano režimo vadovas prezidentas Mahmudas Achmadinežadas nepaliauja skelbt, kad jam nesvarbi tarptautinės bendruomenės nuomonė, ir pabrėžia, jog Iranas ir toliau sparčiai vystys branduolines technologijas, pirmiausia – urano sodrinimo darbus. Londono laikraštis "The Sunday Times" pranešė, kad tuo atveju, jeigu Jungtinės Amerikos Valstijos ir jų sąjungininkai smogtu Irano branduoliniams objektams, Teheranas jau turi parengęs "adekvatų kontrsmūgi" – 40 tūkst. parengtų mirtininkų, kurie atakuotų amerikiečių, Izraelio ir Anglijos taikinius. M. Achmadinežadas pareiškė, kad mirtininkai jau pasirinko 29 taikinius JAV, Izraeliye ir Didžiojoje Britanijoje.

Mirtininkų teroristų, vadinamųjų šachidų, divizijos branduolių sudaro specialusis batalionas, suformuotas iš karingų islamistų fanatikų prie Islamo revoliucijos sargybinių korpuso. Šis korpusas yra paralelinė Irano ginkluotųjų pajėgų struktūra, turinti vadovybę, atskirą aviaciją ir laivyną. Būsimieji šio korpuso mirtininkai, apsiuso specialiais sprogmėnų prikimštais diržais, šaukdami antiamerikietiskus šūkius, kovo mėnesį jau

dalyvavo Teherane įvykusiam karieniam parade. Teherane ištisą parą veikia keliolika verbavimo punktai, iš kuriuos gali kreiptis norintieji tapti šachidais mirtininkais ir paaukoti gyvybę už Alachą ir islamą. Savanoriams fanaticams tereikia tiktais pateikti gimimo liudijimą, nurodyti gyvenamają vietą bei savo parašu patvirtinti pasiryžimą nubausti niekinus amerikiečius, žydus ir visus kitus "kryžiuočius". Taip pat jie turi pažymeti verbuotojų pateiktame sąraše objekta, kurį norėtų susprogdinti Amerikoje, Izraeliye ar Europoje.

Vienas solidus Rusijos savaitraštis paskelbė sensacingą žinią, jog Rusijos žvalgybos duomenimis, Iranas jau turi branduolinę bombą. Pasak vieno aukšto Rusijos FSB pareigūno, tuo nereikėtų stebėtis, nes jau 14 metų Irano branduoliniose objektuose nebuvo leista surengti tarptautinių inspektorų patikrinimą. Taip pat skelbiama, kad vadinamas Pakistano branduolinės bombos "tévas" mokslininkas Abdula Kadyras Chanas prieš dvejus metus oficialiai pripažino, jog už 10 mln. dolerių pardavė Iranui ne tik branduolines technologijas, skirtas atominio ginklo gamybai, bet ir gamybos komponentus bei medžiagas. A. Kadyras Chanas prisipažino pardavęs tokias pat branduolines technologijas ir kitos "blogio ašies" valstybės – Šiaurės Korėjos prezidentui Kim Čen Irui.

Jeigu Iranas iš tiesų turi branduolinį ginklą, tai aptiki jo dislokavimo vietą bus ne taip jau paprasta. Kai mynino Irako diktatorius Sadamas Huseinas buvo pakankamai naivus, kai savo branduolinę programą vykdė vieninteliam Bagdado branduo-

liniame centre. Todėl 1981 m. Izraeliui nebuvo sunku tą centrą subombarduoti paverčiant jį šnipelių krūva. Teherano mulos savo atominius objektus išmétė po visą šalį. Amerikiečių ir kitų valstybių žvalgybų duomenimis, tokį objektą Irane yra mažiausiai 25. Todėl sužinoti, kuriame iš jų Irano karingieji vadovai laiko branduolinius užtaisus – ne taip jau lengva. Kai kurie mokslininkai bando raminti pasaulio visuomenę, kad jeigu Iranas ir turi atominių bombų (vieną ar kelias), tai užtaisai yra primityvūs ir yra panašūs į "Mažylių" ir "Storulę" – 1945 m. rugpjūčio mėnesį amerikiečių numestas ant Hirosimos ir Nagasakio. Bet ir nuo tu "primityvių" atominių bombų žuvo 120 tūkst. žmonių. Taigi Iranas kelia didelį pavojų pasaulio taikai ir stabilumui.

Tarptautinės atominės energijos komisijos (TATENA) generalinis direktorius Mohamedas al Baradėjus pripažino, jog ir be Iranos, dabar pasaulioje susiformavo puikiai organizuota branduolinių technologijų pardavimo "juodoji rinka". "Už pinigus toje rinkoje galima nusipirkti absoliučiai viską. Todėl šiuo metu 30–40 valstybių gali pasigaminti branduolinį ginklą kad ir rytoj", – pareiškė M. al Baradėjus. Ta proga galima būtų prisiminti garsaus rusų rašytojo ir dramaturgo A. Čechovo pastebėjimus: "Jeigu pjesės veiksmo pradžioje ant sienos kabos šautuvas, tai veiksmo pabaigoje jis būtinai iššaus". O branduolinis ginklas jau daugiau kaip šešiasdešimt metų kabos ant mūsų planetos "sienos". Ir neduok, Dieve, kad jis kada nors drioksteltų.

Jonas BALNIKAS

**LPKTS XIII suvažiavimo,
įvyksiančio gegužės 6 d.
(šeštadienį) 10 val.**

**Vytauto Didžiojo
universiteto salėje,
S. Daukanto g. 28, Kaune,
darbotvarkė**

8.30–10 val. delegatų registracija.

10 val. suvažiavimo pradžią paskelbs LPKTS pirmininkas P. Jakučionis. Iškilmingas vėliavų įnešimas. Lietuvos himnas, malda, tylos minutė. Gėlių įnešimas prie Laisvės paminklo, Nežinomojo kario kapo, Lietuvos kančių memorialio Petrašiūnų kapinėse.

10.30 val. pirmininkaujančių rinkimai (LPKTS pirm. P. Jakučionis).

10.35 val. sekretoriato, balsų skaičiavimo komisijos rinkimai.

10.45 val. sekretoriato informacija (dalyvių skaičius, kvorumas).

10.55 val. darbotvarkės ir suvažiavimo reglamento tvirtinimas.

11 val. suvažiavimo svečių pristatymas, jų pasiskymai.

11.30 val. LPKTS pirmininko P. Jakučionio pranešimas.

11.45 val. LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita (LPKTS valdybos pirm. A. Lukša).

11.55 val. Revizijos komisijos ataskaita (V. Sprausis).

12.05 val. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaita (A. Šimėnas).

12.15 val. pasiskymai dėl ataskaitų.

12.45 val. kandidatų į LPKTS pirmininko postą pristatymas.

13.15 val. biuletenių tvirtinimas: LPKTS pirmininko rinkimai (biuletenis Nr. 1), LPKTS valdybos narių rinkimai (biuletenis Nr. 2), LPKTS tarybos narių rinkimai (biuletenis Nr. 3), Revizijos komisijos narių rinkimai (biuletenis Nr. 4), Etikos ir procedūrų komisijos narių rinkimai (biuletenis Nr. 5). Balsavimas.

13.30–15 val. pietų pertrauka.

15 val. diskusijos.

15.30 val. rezoliucijų priėmimas.

16 val. dainuos Kauno buvusių tremtinių ir politinių kalinių choras "Ilgesys".

16.30 val. balsų skaičiavimo komisijos protokolų paskelbimas.

16.45 val. baigiamasis žodis (LPKTS pirmininkas).

17 val. dainuos choras "Ilgesys". Vėliavų įnešimas.

P.S. Į suvažiavimą atvykti su LPKTS skyrių vėliavomis.

Renkama medžiaga naujai knygai

Apie Didžiosios Kovos partizanų apygardą, veikusią dabartinių Ukmergės, Jonavos, Širvintų, Elektrėnų, Kaišiadorių, Trakų, Kauno rajonų teritorijose, jos vadą Žalią Velnią yra išleistos dvi knygos ("Žalio velnio takais", 1995 m. ir "Didžioji Kova", 1999 m.), paskelbtas pluoštas dokumentų. Tai tapo bibliografine retenybe. Nuo to laiko rasta naujos archyvinės medžiagos, nuotraukų, dokumentų.

Dabartinio Didžiosios Kovos apygardos vado dr. Augustino Švenčionio iniciatyva renkama medžiaga naujai knygai apie apygardos partizanus. Kviečiame visus Laisvės kovų dalyvius, liudytujus, jų gimines, istorikus ir žurnalistus, rašančius šia tema, prisidėti prie kilnaus darbo. Jei Jūsų atsiminimai, turi-

mi dokumentai nebuvu skelbti, jei turite senų nuotraukų, prašome atsiusti iki rugsėjo 1 d. adresu: S. Abromavičiui, Laisvės al. 63-2, LT-44304 Kaunas, arba el. paštu: laisve@kovas.cjb.net, skambinti tel. (8 611) 54 324. Šiais adresais gali kreiptis ir tie, kuriie galėtų ką nors papasakoti knygos autoriams.

Galėsite perduoti savo medžiagą ar siūlymus Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Kauno ar Kauko rajono skyriui.

Jūsų perduota medžiaga, pateiktos nuotraukos tikrai bus išspausdintos naujoje knygoje.

Dėkojame už būsimą pagalbą.

Stanislovas
ABROMAVIČIUS,
knygos sudarytojas

Lietuvos pogrindžio spauda 1940–1990 metais

Lietuvos kultūros istorija nebuči išsami be gausios pogrindžio spaudos, leistos 1940–1990 metais. Nuo pat pirmųjų okupacijos dienų pogrindijoje spausdintas ar ranka rašytas žodis stojo į kovą už laisvęs ir nepriklausomybės susigrąžinimą.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos Senųjų ir retų spaudinių skyrius turi nemažą pogrindžio spaudinių ir jų kopijų rinkinį, kurį dovanovo kultūrininkas Domas Akstinas.

Vokiečių okupacijos metais éjo per 30 anti-nacinės rezistencijos laikraštelių ir biuletenių, pateikdavusių Lietuvos gyventojams tikrų žinių apie padėtį šalyje ir fronte, vieniusių ir koordinavusių lietuvių priešinimosi okupantui pastangas. Bibliotekoje galima susipažinti su "Nepriklausomos Lietuvos", "Laisvės kovotojo", "Lietuvių biuletenio", "Pogrindžio Kuntaplio", "Lietuvos Judo", "Lietuvos laisvés trimito", "Baltijos", "Atžalyno" ir kitų periodinių leidiunių kopijomis.

1944 metais, artėjant bolševikams, dalis pogrindžio spaustuvų ir laikraščių leidėjų pateko į gestapo rankas, kiti pasitraukė į Vakarus. Antisovietinio pogrindžio dalyviams teko iš naujo organizuoti laisvos spaudos leidybą.

Per partizaninį karą prieš sovietų okupantą, negalutiniai duomenimis, leisti 54 periodiniai ir 18 neperiodiniai leidiunių. Bibliotekos rinkinyje yra Lietuvos laisvés armijos "Karinių ir politinių žinių", Aukštaitijos partizanų laikraščių: "Aukštaiticių kova", "Laisvės šauklys", "Partizanų kova", "Sutemų keleivis", Žemaitijoje leistų: "Laisvės varpas", "Malda gironoje", "Priskelimo ugnis", "Vycių keliu", Dzūkijoje leistų: "Partizanas", "Kovos keliu", "Laisvės žvalgas", Lietuvos laisvės kovos sajūdžio "Prie rymančio Rūpintojėlio" bei paskutinio partizanų laikraščio "Partizanų šūviams aidint", leisto 1952–1957 metais, kopijos. Be periodinių leidiunių laisvės kovų apygardų ir rinkinių štabai leido eileraščių, dainų, poezijos rinkinius. Paminėsiu keletą, kurių kopijas turi biblioteka: "Dzū-

kijos partizanų dainos", "Kovos keliu žengiant", "Laisvės kovų dainos", "Mes nemirę", "Istrebitelijada", "Penktieji laisvės kovų metai".

Nuslopinus partizaninį pasipriešinimą, Lietuvoje ir toli už jos, trečtyje, lietuviškas žodis nenutilo: Altajaus

vo išleista ne mažiau kaip 2 tūkst. pavadinimų knygų.)

Yra išlikusios religinės ir tautinės literatūros, perrašytos mašinėle ar daugintos ir kopijuotos "Era" aparatais: J. Girniaus "Žmogus be Dievo", A. Šapokos redaguota "Lietuvos istorija", A. Macei-

nos "Niekšybės paslaptis", "Jobo drama", "Lietuvos katalikų bažnyčios kronika", "Rūpintojėlis", "Aušra", "Alma mater", "Perspektyvos", "Kata-kombos" ir kt.

Būtina paminėti unikalų leidinį – A. Kojelavičiaus "Lietuvos istorija", kurio laužinys, neleidus knygą spausdinti, 1979 metais buvo išbarstytas. Nuo laužinio buvo padaryta keletas atspaudų. Vieną iš jų turė Kauno apskrities viešoji biblioteka.

Dar viena įdomi, savita pogrindžio spaudos rūšis – atvirukai ir paveikslėliai. Tai kun. J. K. Matulionio maketuoti ir dauginti religiniai bei žymiems Lietuvos žmonėms – arkivyskupui M. Reiniui, L. Karsavinui, St. Šalkauskiui ir kt. – skirti leidiniai.

Ypatingą vietą bibliotekoje esančiam pogrindžio rinkinyje užima slaptos "ab" spaustuvės, veikusios nuo 1981 metų Salių kaime (Kauno raj.), spaudiniai.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos Senųjų ir retų spaudinių skyrius pogrindžio spaudos rinkinys – tai tik mažas liudijimas apie 20 amžiaus knygnešystę ir kovą su dar vienu spaudos draudimu, kurio istorijoje nemažai spragų, "baltų démių": surasti ir žinomi dar ne visi leidiniai, neišaiškinti daugelio straipsnių autorai, neatskleisti jų slapyvardžiai. Būtų labai malonu, jei atsilieptų žmonės, 1940–1990 metais patys leidę, rašę, redagavę, platinę, vertę, perrašinę, spausdinę, kopijavę pogrindžio literatūrą ar pažinoję jos bendradarbius ir pasidalintų atsiminimais.

Malonai prašome atsiliepti adresu: Kauno apskrities viešoji biblioteka, Senųjų ir retų spaudinių skyrius, Donežlaičio g. 8, LT-44213 Kaunas. Tel. (8 37) 324 376. El. paštas ilona@kyb.lt

Ilona GRIŠKONYTĖ,
KAVB Senųjų ir retų
spaudinių skyrius
vyresn. bibliografe

krašte, Južakove, leistas literatūrinis žurnalas "Tėvynės ilgesys", surinktos ir užrašytos Intoje, Kolymoje dainuotas dainos ir eileraščiai. Išskirtinis tremties literatūros reiškinys – mokytojos Adelės Dirsytės parašyta maldaknygė, pasaulyje išgarsėjusi "Sibiro tremtinių maldaknygės" pavadinimu.

Lietuvoje moksleiviai, studentai platindavo atsišaukimus, to meto spaudoje neskelbiamus lietuvių rašytojų kūrinius ir kt. Kiek išleista periodinių leidiunių, įvairiausiai būdais daugintų knygų ir brošiūrų, atvirukų, dar niekas nesuskaičiavo. (Pogrindžio spaudos leidėjas ir tyrinėtojas V. Skuodis mini, kad bu-

Mergaitė iš praeities

Gimiai 1948 m. rugpjūčio 20 d. Prienų r. Baltreliškių kaime, netoli Skriaudžių. Tai buvo sunkūs metai, kai žmonių širdis kaustė ledinė baimė ir kiekvienas suaugusiuju pašnabždomis tariamas žodis turėjo būti rimtai apgalvotas.

Paaugusi émiau mąstyti ir pati sau uždaviau klausimus: kur mano mamyté, tévelis, kodél aš gyvenu su močiute? Kai su močiute nueidavome į svečius ar pas kaimynus, ne vienas sakydavo: "Tai čia Banguté, vargšė našlaitelė. Gerai, kad ji turi tave, Zabeliuke". Jausdavau, kad mano gyvenime kažkas ne taip, bet nedrįsdavau močiutés klausinéti, kad nejskaudinčiai ir neprikelčiai patirtų išgyvenimą. Močiutę vadinau mamytę.

Vaikystéje mane supo močiutés globa ir rüpestis. Su močiute, teta ir téenu bei pussesere Gražina Bagotiskių kaime, Veiverių valsč., Marijampolés aps., gyvenome iki man sukako devyneri. Véliau mane išsidurino tévelio sesuo Petronėlė Baltrušaityté-Dziedulionienė ir jos vyras Feliksas Dziedulionis. 1957 m. liepos mén. išvykau gyventi į Vilnių. Išlydédama į didelį miestą močiutę pasakė: "Čia, Banguté, tavo tévelis ir mama, gyvensi su jais dideliame mieste, o pas mane atvažiuos tik vasarą. Taip reikia, vaise li. Tai – dėl tavo ateities". Jaučiausi, tarsi būčiau išplėšta iš vaikystés.

Mano tévelis Juozas Baltrušaitis gimé 1926 m. Mika linés k., Veiverių valsč., Marijampolés aps. Nuo 1945 m. jis buvo Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. Partizanas, slapyvardžiu Tigras. Nuo 1947 m. vasaros – Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. vadovas. Išduotas žuvo 1949 m. liepos 22 d. Kuprių k., Veiverių valsč. Marijampolés aps., pas Latvaičius. Palaidotas netoli Veiverių, Skausmo kalnelyje. Po mirties apdovano tas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Mamyté Birutė Ališauskaité-Giedraitienė, Vinco, gimé 1924 m. Marijampolés

aps. Adamarinos kaime. Nuo 1946 m. buvo Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. ryšininke, vėliau – sanitario būrio viršininke, slapyvardžiu Palma. Žuvo 1948 m. pabaigoje, žūties vieta nežinoma.

Močiutė Izabelė Ališauskienė, Vinco, gimé 1898 m. 1936–1947 m. gyveno Veiverių valsč. Bagotiskių k. pas Albiną ir Alfonsą Bendinskus (mano mamos sesers šeimoje). Kartu su jais iki 1947 m., kol ją išdavė (iš-

kino reikalaudami, kad išduotų partizanus bei jų slėptuvės ir štabus. Ją verbavo. Kol mama nesutiko "bendardarbiauti", tol visų trijų nepaleido iš saugumo rūsių. Gržusiu namo mama labai dėl to išgyveno. Viską papasakoju si partizanams, pati tapo partizane.

Mama kartu su téveliu 1947–1948 m. slapstėsi Grigaliūnų kaime, pas Naujalius. Močiutė, gržusiu iš Marijampolés saugumo, netrukus pasitraukė iš namų ir ap-

Iš kairės: Bangutės pusseserė Gražina, močiutės sesuo, močiutė ir Bangutė

Bangutės tévelis Juozas Baltrušaitis, 1949 m.

davikas A.Zaskevičius, slapyvardžiu Tautvaiša), gyveno ir mano mama.

Mamā Birutė Ališauskaité-Giedraitienė, močiutė Izabelė Ališauskienė ir téenė Alfonsą Bendinską suémė ir išvežė į Marijampolés saugumo rūsius. Ten ypač didelį smurtą patyrė mama. Ją mušė, spardė ir kitais būdais kan-

sigyveno pas Joną Žukauską, savo pusseserės namuose, Baltreliškių kaime, netoli Skriaudžių.

1948 m. rugpjūčio 20 d. gimiai aš, tačiau gimimo liudijime data netiksli. Tébai partizanai manęs auginti negalėjo, todėl patekau močiutés globon. Mamytei žuvus, močiutė pranešė Kazlų Rūdos valdžios atstovams, kad mane rado prie namų slenkščio. Šio miestelio pareigūnų nurodymu buvau užregistruota Bangos vardu Pažangutės pavarde. Dokumente įrašyta gimimo data: 1949 m. sausio 21 d.

Tai, ką teko patirti ir išgyventi, niekada neišblés iš mano atminties. Mano tébai – idealas man ir juos pažinojusiesiem, nes gražiausius gyvenimo metus atidavė kovodami už Lietuvos laisvę. Vi sada dékosiu Dievui už teisę laisvam žmogui gyventi šioje žemėje.

Banga ZAKARAUSKIENĖ

Dėmesio!

Birželio 3–4 d. Alytuje įvyks poezijos ir dainų šventė "Leiskit į Tėvynę". Prašome jūsų finansiniés paramos:

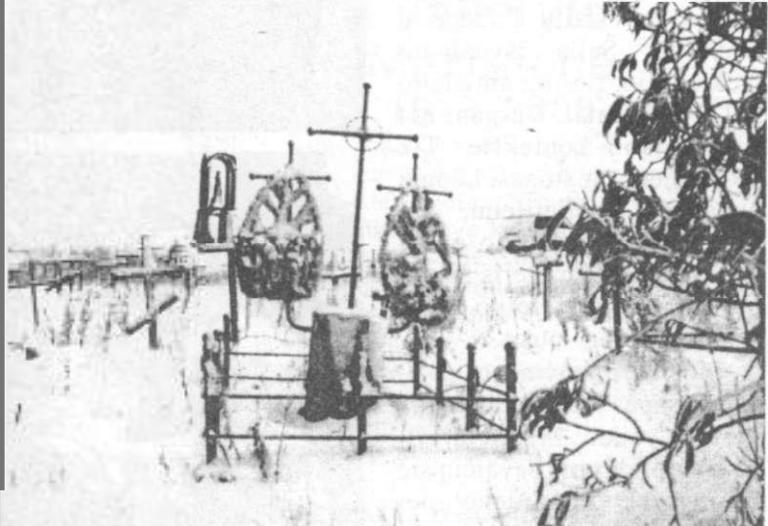
Bankas "Snoras", Alytaus filialas, LPKTS Alytaus sk. (S-TA Dainų šventei "Leiskit į Tėvynę") 300032645, sask. LT31 0075 8000 0412 0768.

Laisvės kovų ir netekčių paminklai

Vieno paminklo istorija

Vorkutoje, prie buvusios 29 šachtos, vienintelėse išlikusiose kapinėse, kur palaidoti ir 1953 m. streiko metu nušauti politiniai kaliniai, tarp daugelio kryžių stovi keistokas tai aplinkai paminklas. Tarsi iš nupjauto medžio kamieno išdygę trys kryžiai: du iš šonų mažesni, centre – vienas aukštësnis, saulute papuoštas. Paminklė-

Kaip jamžinti? Buvęs politinis kalinas Kostkus slapstydamas pastatė paminklę, kurį matome nuotraukoje; jo motyvas dažnai sutinkamas antkapiniuose paminkluose Lietuvoje – medžio kamienas apkapotomis šakomis. Paminklėlio papédėje ant išlietos betoninės plokštės autorius įrežė streiko datą – 1953. Apie tą

Vorkutos Jur Šoro kapinėse A.Kostkaus 2005 m. sukurtas paminklas

Autoriaus nuotr.

lis aptvertas metaline tvorele, kažkieno prižiūrimas, nes rūpestingai nudažytas. Vietiniai pasakoja esą čia palaidotas tévas ir du jo sūnūs, nušauti streiko metu. Buvęs vorkutietis Stanislovas Grincevičius, kurio pastangomis savo laiku buvo išsaugotos šios kapinės, šiandien Vorkutoje tapusios simbolinėmis kalinių kapinėmis, papasakojo tikraj paminklėlio atsiradimo istoriją.

Jis, Grincevičius, jau Atgimimo laikais aplankė Laisvės paminklą Kaune. Buvo ankstyvas rytas, žmonių mažai, tik vienas aukštas vyras piešė paminklą ir jo aplinką. Pakalbintas prisistatė Aleksandru Kostkumi. Išskalbėję nustebo – abu buvę vorkutiečiai.

Atsirado bendra kalba, paaiškėjo, kad Kostkus 1950–1956 metais kalėjo Vorkutas 10 lageryje. Buvo nuteistas 25 metams, dalyvavo 1953 m. sukilime. 10 lageris kaip tik ir aptarnavo 29 šachtą.

Paleistas iš lagerio panoro jamžinti nušautų kalinių (apie 60, tarp jų – 11 lietuvių) atminimą. Minėto lagerio kapinės tuo laiku jau buvo visai apleistos, vidury teliūškavo ežerėlis, kur ne kur kysojo vienos kitas pakrypės kryželis. Niekam jos nerūpėjo; būtų sulaukusios dešimčių kitų lagerio kapinių likimo – išnykusios nuo žemės paviršiaus.

plokštę šių eilučių autorui papasakojo S.Grincevičius.

Lankydamas Vorkutoje 2005 m. nutariau patikrinti pasakojimą. Nukasę storą kemsynų kilimą paminklėlio papédėje tikrai radau betono plokštę su įrežtu skaičiumi – 1953.

Trumpai apie paminklo autorį. Aleksandras Kostkus (Kostkevičius) gimé 1912 m. Lietuvos kariuomenės aviacijos leitenantas, Gulago kalinas, reabilituotas. Išėjė į pensiją tapę: sukūrė keletą ciklų apie "Lituanikos" skrydį, Lietuvos vadovus, Lagerius Šiaurėje, 32 drobių ciklą "Tikiu į Dievą Tėvą" ir kitus. Surengė personalinių parodų. 1991 m. jam suteiktas dimisijos majoro laipsnis. Mirė 1999 m. Kaune, palaidotas Eigulių kapinėse.

Tvarkant minėtas kapines S.Grincevičius atliko neįkainojamą darbą: organizavo kapinių nusausinimą, ąžuolinio kryžiaus nušautiems streikuojantiems kaliniams pagaminimą ir pastatymą, kitus tvarkymo darbus. Tai išsaugojo kapines. Véliau prie jų buvo pastatytas įspūdingas lietuviškas paminklas, atsirado vokiečių ir ukrainiečių paminklai. Tikimės, kad šios kapinės išliks ilgai, neleisdamos nueiti užmarštin tūkstančiui čia pražudyti kalinių ir tikrai Vorkutas politinių kalinių kapinių atsiradimo istorijai.

Rimvydas RACĒNAS

Užsiprenumeruokite "Tremtinį"

Prenumerata mėnesiui kainuoja 4,80 Lt, 3 mén. - 14,40 Lt, 6 mén. - 28,80 Lt, metams - 57,60 Lt. Vienas "Tremtinio" egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas – 0117.

"Tremtinį" siunčiame ir į užsienį. Prenumeratos kaina metams – 80 JAV dolerių.

Mūsų adresas: "Tremtinys", Laisvės al. 39, LT 44309 Kaunas, Lietuva (Lithuania).

Nepamirškite užsiprenumeruoti savo laikraščio!

Pavargę nuo karo

“Galbūt per daug ir per ilgai jie kariavo...” – skamba perfrazuotos Marijono eilutės mintyse žvelgiant pro murziną visureigio stiklą į lietų pakaitom su šlapdriba, teškantį ant varganų molinių namukų plokščiais stogais – duvalų. Galbūt... Bet dabar tie žmonės nekariauja. Dauguma jų pavargo nuo karo ir nuo daugiau kaip dešimtmėtį besitęsusios “Kalašnikovo” teisės. Dauguma jų trokšta bent vilties, kad rytą bus geriau.

Teškindami ratais šlapią, slidų molį, šiaip ne taip pakyrame slėnio šlaitu. Pabėgelių stovykla. Šalia išvažinėto lauko kelio, tiesiog ant šlaito gal trys duvalai. Vargani net Afganistano kontekste. Tik molio sienos ir stogas. Langai apkamšyti polietilenu, ant durų kabo didesnis jo gabalas. Suvargusi moteris šlapia burka kuria ugnelę po arbatinuku tiesiog lauke.

Mus Goro provincijos atkūrimo grupės karius, pasitinka vyrai ir vaikai. Mes – jų viltis. Dar prieš porą savaičių šie žmonės neturėjo nieko: nei krosnelės, nei kuro, nei kuo jo atsivežti. Speiguotas žiemmos naktis jie išgyvendavo po kelias šeimas sugulę vienam kambari ir šildydami vienas kitą savo kūnų šiluma. Šiandien jie jau turi du asiliukus, kuriais gali nukeliauti 20 km prisirinkti žolių ir stagaru.

Svarbu gauti košės

Vaikų aplinkui zuja daug. Čia moterys jų gimdo vidutiniškai šešis, jų viltis – kad kai kurie išgyvens. Vaikai – murzini, susivėlę ir daugiausia basi, urmu užgriūva bedalijančiuosius saldainius. Gavę vieną tuo pat jį slepia ir praso vėl. Jie žino, kad visada reikia kaupti atsargas. Berniukščiai išstumdo drovesnes mergaites, stipresni – silpniesnus. Čia – kiekvienas už save, o nugali stipriausias.

Sustojame prie našlaičių namų. Vėl vaikai, daug vairukai, paauglių, bet tik pusė iš jų yra tikri našlaičiai. Kiti – patys išėjė arba tėvų išsiuisti iš namų susirasti maisto. Atėjė čia prašosi priimami, kad gautų bent jau kruopą, o dar gal ir kokio maisto iš labdaros... Pavasarį jie grįž į savanamus, bet žiemą jų viltis – našlaičių namai. Nesvarbu, kad miegoti čia téra patiestas sugulėtas čiužinukas kur nors kamputeje ant šlapio molio aslos, o užsikloti – plonutė ant klodė. Nesvarbu, kad ant galvos kartais laša. Svarbu kasdien gauti kruopą košės.

Čia mumis džiaugiasi tikrai nuoširdžiai. Maža to – mū-

Goro provincijos gyventojai

sų vertėjas šiemis mažiesiems ir didesniems yra tikra viltis. Visi žino, kad jis kalba angliskai, dirba pas mus ir nežmoniškai gerai uždirba. Jie žino, kad reikia išmokti angliskai, tada ir jie gerai uždirbs. Beveik kiekvienas čia stengiasi atkreipti mūsų dėmesį bent jau angliskai “hello” pasakydamas, o jei kuris nors iš jų dar ir išverčia, ką mes sakome, tuoju apie jį pagarbai susiburia ratas ir klaušosi. Daugelis neša mums parodyti savo sąsiuvinius. Dažniausiai tai sąsiuviniai su ilgiausiais ir dailia rašysena surašytais anglų kalbos pratimais, bet atneša ir su matematikos užduotimis.

Mes – jų viltis

Vėl į kelią. Nemažas kaimas. Sustojame. Vyrai aplink renkasi vangiai, atsakinėja į klausimus atsargiai. Galų gale į rato vidurį išeina jaunesnis. Jam truko kantrybė, jis ilgiau nenori bijoti ir taikstyti su rajono administratoriaus ir vietinio karo vaduko savivalė. Jo viltis – mes. Mes, uniformuoti ir gerai ginkluoti, dieną naktį siuvantys po jų kalnus savo visureigiais. Pasipila kaltinimai administratoriui – važinėja po kaimus su savo asmens sargybiniais ir renka mokesčius... sau, gautą rajonui labdarą – kviečių sėklą – išdalijo tik “sa viems”, o didžioji dalis išvis

Afganistanas. Beieškant vilties...

dingo. Vyras kalbėjo, gniaužydamas kumščius, emocijos pradėjo lietus per kraštus. Murmėdami jam pritarė likusieji. Kaimiečių skriaudos pasipylė kaip iš gausybės rago. Vienas susiginčijo dėl žemės ribos su karo vaduko giminaičiu. Kitą dieną jį aplankė pats karo vadinas su svita. Svečiavosi dieną, antrą, trečią... Galų gale žmogus, neapsikentęs svečių ir prigasdintas, pasiraše popierių, kad neturi jokių pretenzijų dėl žemės ribų. Išvažiavus “svečiams” nubėgo skystis valdžiai – administratoriui. Dar tą pačią dieną administratorius išsiruošė pas skriaudėjų aiškintis. Pabuvo, pasisvečia-

Patruliuoja mobilioji ryšio ir stebėjimo grupė

vo pas savo bičiulį, o grįždamas žmogeliui pareiškė, kad viskas čia teisėta ir jokių pretenzijų negali būti.

Išklausom, užsirašom. Išsikalbėjė vyrai irgi rimsta. Kai kas baugščiai dairosi – ar ne per daug pasakė. Išvažiuojant vienas iš vyresniųjų paklausia, ar mes galėsim užtikrinti saugumą kalbėjusiam vyru. Mes... Mes būtinai apsilankysim kaime ir pasidomėsim, ar su tuo vyru ir jo šeima viskas gerai. Palingavęs galvą lėtai nueina.

Greit ateis pavasaris

Tęsti kelionę toliau darosi neįmanoma: kelias – vieninta ruda, riebi košė. Grandinės ant ratų nepasiteisina. Visureigiai bejėgiškai slidinėja ant kelio, o kartais ir nuo jo.

Grįžtame į miestelį. Užsukame ir į valstybinę įstaigą – kaimo reikalų departamento. Kelionė gana jaunų veidų ir nė vieno tokio mums iprasto atributo – kompiuterio. Ne, kompiuterių iš labdaros jie turi, tik néra mokančiųjų jais dirbt. To juk galima išmokti, – nesutinkam. Taip, galima, yra mokantis žmogus,

bet elektra miestelyje įjungiamą tik nuo penktos valandos vakaro iki dešimtos, kai kontoros darbo laikas jau pasibaigės. Visa viltis, kad kada nors generatorius bus įjungiamas ir rytais.

Sustojame ir pačiame miestelyje. Amerikiečių žurnalistas išlipa pakalbinti varganos pašiūrės – kioskelio savininką. Greitai aplinkus sirenka minia vyru. Rūstūs, išvargę, barzdoti veidai, šlapios skaros ant galvų, veidų. Žvilglioja į mus. Mes irgi šlapapi, aplipę moliu, bet uniformuoti ir ginkluoti. Jie – ne. Prekeivis atsakinėja į klausimus, pasakoja, skėčioja rankomis. Amerikietis linksi, užsirašinėja. Girdžiu ir aš jo pasakojimą iš vertėjo lūpų. Praėjusią savaitę sniegas uždarė kalnų perejas į Kabulą, o vakar pūga užvertė ir perejā į

Heratą. Daugiau sausumos keliu iš čia niekur neištrūks. Cukraus kilogramas Herate kainuoja 20 afganių, čia jis šiandien kainavo 50, o poryt turbūt – 70. Pagrindinių prekių kainos kyla kasdien dešimtadaliu. Pas mus tai jau gręstų mažiausiai vyriausybės griūtimi, o gal ir revoliucija, – pagalvoju. O čia... Vyrai be didesnių emocijų dėsto savo bédas, retsykiais nubraukdami jų veidais čiužiančią šlapdribą. Jie jau seniai žino – dar vieną žiemą išgyventi jie turės patys. Žmonės džiaugiasi, kad žiema šiemet pakankamai švelni ir iki pavasario jau nebe daug liko.

Grįžtame į stovyklą pro kapines. Maži molio kauburėliai pridengti akmenimis su įsmiegtą kartimi. Kartais ant karties plaikstosi kaspinas. Viltis, kad šiemet kapinės labai neissiplės – reali. Žiema tikrai švelni ir greit ateis pavasaris.

Mjr. Albertas DUSEVIČIUS,
Lietuvos vadovaujamos Afganistano Goro provincijos atkūrimo grupės atstovas spaudai
Autoriaus nuotraukos

2006 m. gegužės 4 d.

TREMINTINYS

Nr. 18 (703)

7

Partizano sūnus

Vytautas Vitkus gimė 1930 m. sausio 11 d. Kau- ne, mokytojos Genovaitės Grybauskaitės ir karininko Juozo Vitkaus šeimoje. Buvo vyriausias iš šešių užaugusių vaikų. Keletą metų kartu su tėvais gyveno Belgijoje. 1948 m. bai- gė Kauno technikumą.

Partizanų kovose už Lietuvos laisvę žuvus tėvui pulkininkui leitenantui Juozui Vitkui-Kazimierai- ciui, vienam iš pasiprieši- nimo kovos vadų, 1948 m. kartu su mama ir kitais keturiais mažame- čiais broliais ir seserimi Vytautas buvo ištremtas į Sibirą – Irkutsko sr. Uso- lės r. Taljanų gyv. Dirbo miško darbus. Sibire susi- pažino su būsimaja žmona Gražina Marčiulionyte.

1956 m. ją vedė.

1957 m. grįžės į Lietuvą dirbo statybos normuotoju, vėliau – darbų vykdytoju. 1964 m. įsidarbino Elektros tinklų projektavimo instituto "Energoisetprojekt" Lietuvos skyriuje inžinieriumi sąmatininku ir ten dirbo iki pat pensijos. Buvo vertinamas kaip sąžiningas ir patikimas darbuotojas, nors ne kartą dėl savo krikščioniškosios laiky- senos ir dalyvavimo Karmelitų parapijos chore buvo kritikuojamas.

Užaugino tris vaikus – Rū- tą, Gintarą ir Liną. Jie, baigę mokslus, darbuojasi Kaune.

Atkūrus Lietuvos nepri- klausomybę Vytautas Vitkus įsitraukė į pasipriešinimo sąjūdžio kovų istorijos rašymo ir Laisvės kovų dalyvių atmi- nimo įamžinimo veiklą. Bu-

Pro memoria

vo LPKTS Kauno sk. narys. Net ir po 2003 m. patirtos klasingos ligos liko aktyvus Karmelitų parapijos narys.

Antroji ligos ataka 2006 m. balandžio 21 d. ry- tą buvo lemtinga..

Meldžiamės, kad Vytau- tas amžinai gyventų su Pri- sikėlusiuoju Kristumi.

Artimieji

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Vaclovas Jočiūnas 1928–2006

Gimė Juodkiškių k., Pabaisko valsč., Uk- mergės aps., ūkininkų šeimoje. 1947 m. Uk- mergės aps. MGB areštuotas įtarus ryšiais su Laisvės kovotojais. Nesudarius bylos, 1948 m. Vilniaus KGB paleistas. Baigė pie- nininkystės kursus. Nuo 1949 m. dirbo Nuotekų tarybiniame ūkyje pieno surinkimo punkto vedėju. Už pogrindinę veiklą jam susi- teiktas Laisvės kovų dalyvio statusas. Bu- vo aktyvus LLKS Ukmergės sk. narys.

Palaidotas Ukmergės r. Lyduokių kapi- nése.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris su šeimomis, artimuosius.

LLKS Ukmergės skyrius

Aleksandra Valterytė- Mažutienė 1919–2006

Gimė Joniškio r. Miknaičių k. ūkininkų šeimoje, kurioje augo trys dukters ir sūnus. 1944 m. Aleksandra areštuota kaip partizanų ryšininkė. Buvo kalinama ir tardoma Šiauliouose ir Vilniuje. Nuteista 10 metų. Ka- lėjo Archangelsko sr. lageriuose. Peržiūrė- jus bylą, 1954 m. išsiusta į tremtį – Krasno- jarsko kr. Beriozovkos gyv. Ten sutiko to paties likimo draugą, susituokė. 1963 m. gržo į Lietuvą, apsigyveno Radviliškyje.

Nuo 1990 m. buvo LPKTS Radviliškio sk. narė.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Užjaučiame seseris, broli, artimuosius.

LPKTS Radviliškio skyrius

Aleksandra Birutė Puodžiūnaitė 1935–2006

Gimė Radviliškyje, verslininko šeimoje. 1940 m., kai Birutei buvo tik penkeri, šeima neteko tévo. Jis komunistų buvo nuteis- tas 8 m. lagerio ir 5 m. tremties. Po 13 metų neaiškiomis aplinkybėmis buvo nužudytas. Motina su dukterimis 1949 m. buvo ištremta į Irkutsko sr. Tulūno r. Jevdokimo- vo gyv. Ten ir mirė. Aleksandra tremties pradžioje dirbo parduotuvėje darbininke. 1955–1958 m. mokėsi Tulūno medicinos mokykloje. Ją baigus sugrįžo į Lietuvą. Dir- bo Rokiškio r. Antazavės, Pakruojo, Radviliškio ligoninėse. Dainavo chore. Buvo LPKTS Pakruojo filialo tarybos narė.

Palaidota naujosiose Pakruojo kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį Stasę, giminės, artimuosius.

LPKTS Pakruojo filialas

Eugenija Krušinskaitė- Brudzienė 1928–2006

Gimė Kirsnos k., Rudaminos valsč., Laz- diųjų aps. Būdama devynerių neteko mamos. 1945 m. už ryšius su partizanais areštavo té- vą. Šeima neužilgo buvo ištremta į Sibirą. Eugenija pabėgo ir kurį laiką slapstėsi. Su- siažino su partizanais ir tapo jų ryšininkė, slaugė sužeistuosius. 1946 m. įstojo į Dai- navos apyl. Šarūno rinkt. partizanų būri. Po priesaikos gavo Aguonos slapyvardį, daly- vavo kautynėse, buvo sužeista. 1949 m. išduota. Nuteista 25 m. Ka- lėjo Irkutsko sr. Taišeto lageriuose. 1957 m. iš lagerio paleista. Grį- žusi į Lietuvą apsigyveno Marijampolėje. Sukūrė šeimą, užaugino dukterį ir sūnų. Dirbo Maisto pramonės automatų gamykloje. Jai suteiktas Kario savanorio statusas. 2001 m. apdovanota Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. Eugenija pastoviai rūpi- nosi Marijampolės senosiose kapinėse palaidotų 1918 m. savano- rių kapais.

Palaidota senosiose Marijampolės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, sūnų ir kitus artimuosius.

LPKTS Marijampolės filialas

TS Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos skyrių pirmininkams!

Birželio 17 d. Vilniuje įvyks Tėvynės sajungos suvažiavimas. TS sekretoriatas tikslina narių duomenis. Pra- šome pasirūpinti, kad jūsų skyriaus narių duomenų ba- žėje būtų pažymėta priklau- somybė TS Politinių kalinių ir tremtinių frakcijai. Dele- gatai į suvažiavimą bus renka- mi pagal kvotą: 1 delegatas nuo 30 narių.

TS PKTF valdyba

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>
Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas.
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 4020. Užs. Nr.751

SL 289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

Kaina 1,20 Lt